

EL CIDOB D'EN JOSEP RIBERA

Antoni Segura

President, CIDOB

Jordi Bacaria i Colom

Director, CIDOB

El CIDOB que en Josep Ribera -junt amb un grup de gent entusiasta, idealista i pragmàtica- va fundar el 1973, no és exactament el CIDOB que avui coneixem. Les institucions sobreviuen perquè evolucionen, s'adapten al moment i a les noves circumstàncies. Malgrat això, els que avui estem compromesos amb la seva continuïtat, concretament, el president Antoni Segura i el director Jordi Bacaria, volem mantenir els ideals del seu fundador. Però també volem posar de relleu que, en tots els anys que en Josep Ribera va ser director del CIDOB (35 anys, des del 1973 fins al 2008), va ser precisament ell qui va saber donar-li l'orientació precisa perquè CIDOB s'anés adaptant als reptes que s'anaven plantejant. Amb tants anys al capdavant de la direcció, és indiscutible el seu mèrit de deixar l'entitat encarrilada, de marcar-la amb la seva empremta i, fins i tot, de seguir al seu costat com a membre del seu patronat fins al seu decés.

El CIDOB es va constituir el 1973 com a associació en els darrers anys de la dictadura i, el 1979, arribada la democràcia, es transformà en fundació. D'aquesta manera, CIDOB va néixer en els anys de plom de la dictadura i començà a fer-se gran en els anys de la transició. El 23 de gener de 1979, quan se signà l'escriptura de constitució de la fundació, encara no s'havien celebrat les primeres eleccions municipals de la democràcia, ja que aquestes no es portarien a terme fins al 3 d'abril del mateix any. Però, en aquell moment, l'Ajuntament ja estava present al CIDOB, representat per l'alcalde accidental, en Manuel Font i Altaba, que va ocupar la presidència municipal entre el gener i l'abril d'aquell any, substituint a Josep Maria Socías Humbert, el que fou alcalde de la transició i qui, en nom propi, també va signar la constitució del CIDOB. De fet, l'escriptura de constitució la van signar, entre d'altres, representants dels sindicats Comissions Obreres, José Tablada, i UGT, Ramón Víctor Surribas; els rectors de les tres universitats catalanes, Gabriel Ferrater, Josep Laporte i Antoni Badia i Margarit; col·legis professionals, com el d'Enginyers Industrials, el d'Aparelladors, el de Doctors i Llicenciats, i el d'Economistes, representats respectivament pel seus degans, en Joan Majó, Josep

Miquel i Abad i Emili Giralt i Raventós, així como el secretari tècnic Joan Sardà. L'entitat Agermanament, nucli del primer CIDOB, va estar representada en la constitució per en Joan Casañas. També hi van participar personalitats representatives de la societat civil –política, cultural, empresarial, editorial i de la premsa–, com Helena Ferrer i Mallol, Felip Lorda, Jordi Maragall i Noble, Josep M. Castellet, Antoni Pelegrí i Partegàs, Joan Clavera, Pere Duran i Farell, Josep Andreu i Abelló, Javier Lentini Marugán, Agustí de Semir, Marta Mata i Garriga, Sigfrido Blume Plaza, Eduardo de Paz Fuentes, Tristán La Rosa i Josep Benet i Morell.

CIDOB, des del seu naixement com a fundació, fou una mostra molt clara del que va representar la transició democràtica. Transició que, en el cas del CIDOB, tenia com a característica la unió de persones de molt diversa procedència política i social, i que en Josep Ribera va saber aplegar entorn d'un projecte comú que quedava molt ben indicat en els seus objectius, el tercer dels quals manifesta: «Facilitar, a través de l'estudi i de la informació, un millor coneixement entre tots els pobles i així ajudar a aconseguir a nivell internacional un nou ordre jurídic, polític, econòmic i cultural».

Cal subratllar aquí que, així com en Josep Ribera va saber materialitzar en una institució com és el CIDOB aquella «transició» –que avui dia és tant objecte de rebuig per a molts que l'han gaudida, com de defensa per part d'altres que mai l'havien acceptat–, també la va saber defensar fins a l'últim moment. Amb aquesta defensa, no sols donava suport al propi CIDOB, sinó que protegia i reivindicava els espais de consens i de pacte per la democràcia en la nostra societat; espais que, malauradament, avui s'estan qüestionant cada vegada més. Un exemple el tenim en la seva participació en la reunió del Patronat del passat 20 de desembre de 2016 (l'última a la que va poder assistir), on va manifestar que «CIDOB és un centre de recerca i pensament de dimensió internacional i forma part del teixit associatiu de la societat catalana»; en aquest sentit, tot agraint el suport de les institucions públiques «perquè CIDOB és un bé d'interès general», també va criticar la manera en què es prenen certes decisions per part de les institucions representades, menystenint a altres patrons que tenien tot el dret a participar-hi i a decidir, i va demanar que, per tal de mantenir la cohesió i el respecte a les normes democràtiques, aquesta fos l'última vegada que les decisions es prenguessin d'aquella manera. Amb aquestes paraules, i prenent com a referència el CIDOB, en Josep Ribera diagnosticava allò que la nostra societat estava vivint i, alhora, anticipava allò altre que estava en aquell moment per venir. Aquests fets l'entristien i l'indignaven, no només pel mateix CIDOB, sinó per tota la nostra societat en general.

Josep Ribera sabia molt bé què era i què havia de ser CIDOB, perquè l'havia creat ell i l'estimava. Formava part de la seva vida i, per això, el defensava amb fermesa i convicció. En una entrevista de l'any 1999 explicava què era CIDOB en els seus inicis: «En aquella època enteníem que, per fer la tasca de dinamitzar el teixit democràtic de cara a la cooperació internacional,

necessitàvem crear una sèrie de serveis en el camp de la documentació i la informació que permetessin l'estudi i la comprensió de les realitats que ens preocupaven. També volíem fer recerca, per veure com des d'aquí podíem contribuir en el camp de fora, fer formació i fer contactes i trobades internacionals. Per aquest suport calia que hi hagués institucions i per això a la Fundació hi ha la presència d'institucions públiques i privades».

I CIDOB, sota la direcció de Josep Ribera i en les successives presidències, va anar evolucionant sense perdre la seva característica original i conceptual de compatibilitzar valors, anàlisi, recerca i disseminació. Així definia aquesta evolució –totalment vigent– en Josep Ribera en la mateixa entrevista: «És un centre de documentació internacional que està en contacte i connectat en xarxa amb iniciatives europees en qüestions de cooperació, relacions internacionals i de seguretat. Fem recerca aplicada, per poder incidir des de Barcelona, Espanya i Europa cap al món».

I així segueix essent el CIDOB que, des d'una concepció original molt innovadora en la societat dels anys setanta, ha arribat fins avui, després de 44 anys, com a reconegut *think tank* o centre de pensament de prestigi internacional. Des d'una perspectiva de contribució al desenvolupament, es dedica a temes de cooperació internacional, migracions, refugiats, relacions internacionals, seguretat –seguretat humana, seguretat alimentària–, canvi climàtic, salut i ciutats globals, entre d'altres.

La vida de Josep Ribera va estar sempre lligada a la lluita i la defensa dels drets humans i de la democràcia. Primer a Xile, on va dur a terme tasques d'ajuda i d'integració social en barris marginals. Posteriorment, es va dedicar a la gestió i assessoria en accions per a la cooperació al desenvolupament, tant a l'Amèrica Llatina com a l'Àfrica. Des de finals dels seixanta, formà part del grup Agermanament que, com ja s'ha esmentat, serà l'embrió del CIDOB i estava integrat per un grup de persones que procedien del món catòlic, de la cultura i de l'activisme polític a Barcelona. Amb l'enderrocament del president Salvador Allende el 1973 i en els anys finals del franquisme i de repressió de tota iniciativa política, Josep Ribera va començar a recuperar i ordenar documents procedents de Xile que estaven en risc de desaparèixer per la dictadura del general Pinochet; fou així com nasqué CIDOB.

Josep Ribera ens va deixar aquest passat mes agost; discretament, sense fer soroll, com era el seu estil, però també amb la seva fermesa i integritat característiques. Per la seva obra, Josep Ribera es mereix aquest sentit homenatge; i tots els que seguim a CIDOB estem obligats i ens honora el fet de preservar i fer avançar el seu llegat. No solament perquè el CIDOB està en risc de perdre la seva independència –provocat pels que l'han volgut convertir en un instrument d'ús polític enlloc d'un àmbit de diàleg, cooperació, pacte i consens–, sinó perquè avui el que està en risc també és tota la construcció política i social del nostre país, de la qual el CIDOB n'és un exemple palès. Per això, preservar el llegat de Josep Ribera és el compromís que assumeix tot l'equip, la direcció i la presidència de CIDOB.

